

rületén a vezetők rendszerint jó hazafiak, cionistaellenesek és az asszimiláció hívei voltak. S mivel a közösség kiválóságainak számítottak, rutin-szerűen jelölték és simán meg is választották őket. Nagyon sokat tettek hitsorsosaik érdekében, anélkül hogy a hitközséghez tartozó kis zsidókkal bensőséges kapcsolatba kerültek volna.

A neológia és ortodoxia központi szervezeteinek, valamint a budapesti intézményeknek a vezetőségeiben jobbra olyan emberek ültek, akik a felső középosztályból vagy a nemesség alsóbb rétegeiből jöttek.<sup>43</sup> Különösen jellemző volt ez a fajta társadalmi háttér az ország legnagyobb zsidó közösségének, a Pesti Izraelita Hitközség vezetőinek az esetében. A 19 tagú vezetőtestületet ügyvédek, gyárosok, országgyűlési képviselők, bankárok alkották. Tizen közülük méltóságos urak voltak, és egynek a kegyelmes cím járt. A hitközségi tagság túlnyomórészt kisvállalkozókból, iparosokból, tisztviselőkből állt, de közülük egy sem volt tagja a vezetőségnek.<sup>44</sup> Nem volt másként a nagyobb vidéki hitközségekben sem. A zsidó vezetők, osztályhelyzetükhöz és társadalmi rangjukhoz híven, mind politikailag, mind szociális és gazdasági kérdésekben konzervatív nézeteket vallottak, s keresztény honfitársaikhoz hasonlóan a nacionalista, irredenta törekvéseket támogatták. Feltűnően hiányoztak a vezetőségből az olyan, teljességgel asszimilálódott zsidó üzletemberek és gyárosok, mint például Goldberger Leó vagy Weiss Alfonz báró, nem is szóva az olyan kikeresztelkedett iparmagnásokról, mint Chorin Ferenc. Nem vonzotta vagy éppenséggel kizárta magából ez a kör a kiemelkedő zsidó művészeket, intellektueleket, cionistákat.<sup>45</sup> És persze feltűnően hiányoztak – összhangban az akkoriban mindenütt másutt is érvényesülő úzussal – a nők és a fiatalok is.

Magas erkölcsi elvek vezérelték az országos vezetőket, és igyekeztek előmozdítani a zsidó közösség vallási és társadalmi jólétét, működésüket azonban a formalizmus és a jogkövetés jellemezte, az a törekvés, hogy a dzsentri viselkedésmintát kövessék. Eltérőleg a román nemzeti tudatú zsidó vezetőktől, a magyarországiak a zsidó érdekek előmozdításában és védelmében szegyenlettek a politika színterére lépni, és egyforma heves-séggel szálltak szembe a cionistákkal és egy magyar zsidó párt szószólóival. Röviddel az első zsidótörvény meghozatala után a magyarországi zsidó vezetés álláspontját Stern abban öszegezte, hogy „Magyarországon nincs önálló zsidó párt és nem is lesz... mert a zsidók zsidó vallású magyar állampolgárok akarnak maradni”<sup>46</sup>. Így a két háború közötti időszakban a zsidó vezetők az egyre hűsbavágóbb zsidóellenes intézkedésekre apologetikával válaszoltak. A magyar nemzet iránti hűségüktől és a dzsentriarisztokrata vezető körökhöz fűződő kapcsolataiktól nem hagyták magukat eltántorítani. A vezetők előző nemzedéke az első világháború után